

02.06.2021

BARBARA WINKLOWA (1927-2021). Historyczka literatury, bibliografka, edytorka

Barbara Winklowska urodziła się 19 października 1927 w Makowie pod Skierniewicami, w rodzinie nauczycieli, Mikołaja Libnera i Janiny z Czyszczowskich. Jej ojciec uczył w szkole powszechnej w Makowie i tam spędziła dzieciństwo. W czasie okupacji niemieckiej uczyła się na tajnych kompletach gimnazjalnych, początkowo w rodzinnej miejscowości, a następnie w Godzianowie, gdzie w 1946 otrzymała maturę w Państwowym Gimnazjum i Liceum. W tymże roku rozpoczęła studia polonistyczne na Uniwersytecie Warszawskim. W 1949 wyszła za mąż za kolegę ze studiów Waldemara Winkla (ur. 1926). W 1949-1950 uczestniczyła (podejmując prace zlecone) w opracowywaniu na podstawie dzieła Karola Estreichera, *Bibliografii polskiej XV-XVIII w. w układzie rzeczowym*, przygotowywanej w Pracowni Bibliografii Staropolskiej pod kierunkiem Alodii Gryczowej w Instytucie Badań Literackich (IBL) w Warszawie.

W 1951, nadal jako studentka, została zatrudniona na etacie asystenta w zespole kierowanym przez Ewę Korzeniewską, przygotowującym w IBL dział nowej edycji *Literatury polskiej* Gabriela Korbuta, obejmujący literaturę okresu 1914-1939. W 1952 uzyskała magisterium. W następnym roku debiutowała wydaną w serii *Materiały do Dziejów Postępowej Publicystyki* antologią czasopisma „Poprostu” – „Karta” 1935-1936, opracowując wstęp i wybór tekstów. W 1954 otrzymała stanowisko starszego asystenta w Pracowni Dokumentacji Naukowej Literatury XX wieku, uczestnicząc w przygotowaniu *Słownika współczesnych pisarzy polskich* (seria 1, t. 1-4) pod redakcją Ewy Korzeniewskiej, wydanego w latach 1963-1966, w którym opracowała około 50 haseł; w 1966 otrzymała wraz z zespołem autorskim słownika nagrodę zespołową Wydziału I Polskiej Akademii Nauk. Podejmowała w tym czasie także inne prace bibliograficzne i edytorskie. W 1956 weszła w skład komitetu redakcyjnego *Pism* Tadeusza Boya-Żeleńskiego w 28. tomach pod redakcją Henryka Markiewicza, w których do 1975 opracowała kilkaset not bibliograficznych oraz *Kronikę życia i twórczości Tadeusza Boya Żeleńskiego*. Owa niewielkich rozmiarów *Kronika* stała się inspiracją do zaawansowanych badań Barbary Winklowskiej nad życiem i twórczością Boya, które zaowocowały w 1965 doktoratem w IBL na podstawie pracy pt. *Monografia biobibliograficzna Tadeusza Boya-Żeleńskiego* (promotorka docent Ewa Korzeniewska), wydanym w 1967 pt. *Tadeusz Żeleński (Boy). Twórczość i życie*. W 1962 otrzymała stanowisko adiunkta dokumentacji naukowej w Dziale Dokumentacji Naukowej Literatury Polskiej końca

XIX i XX wieku. W latach 1963-1966 brała udział w opracowaniu *Kroniki życia literackiego Polski Ludowej 1944-1963* (tu w opracowaniu Winklowej tom za lata 1959-1960), która ze względów cenzuralnych nie ukazała się drukiem (maszynopis w Pracowni Dokumentacji Literatury Współczesnej).

Po zdaniu w 1966 specjalistycznego egzaminu pracowała na etacie dokumentalistki dyplomowanej w Pracowni „Słownika współczesnych pisarzy polskich” (przemianowanej w 1968 na Pracownię Dokumentacji Literatury Współczesnej) i brała udział w pracach nad serią 2. *Słownika* pod redakcją Jadwigi Czachowskiej (tom 1-3, wyd. 1977-1980), opracowując około 100 haseł oraz uczestnicząc w zestawieniu załącznikowego *Słownika pseudonimów*. W 1980 otrzymała nagrodę zespołową Sekretarza Naukowego PAN jako członkini zespołu autorskiego tej publikacji. W 1971 otrzymała etat starszej dokumentalistki dyplomowanej. Od 1976 do 1987 należała do zespołu przygotowującego w IBL dział współczesny zainicjowanego przez Jarosława Maciejewskiego, ostatecznie niewydanego, przewodnika biobibliograficznego *Pisarze polscy*.

W tym czasie została zaproszona do udziału w ogromnym projekcie wydania *Pism* Karola Irzykowskiego pod redakcją Andrzeja Lama. Powierzono Jej opracowanie *Informacji bibliograficznych* w 18 tomach tej edycji (Kraków 1976-2001), a także *Addendy* do tomu 5 (*Wiersze i dramaty*, 1979), a przede wszystkim monumentalnej, 3-tomowej kroniki biobibliograficznej pt. *Karol Irzykowski. Życie i twórczość* (Kraków 1987-1994); jej tom 1. ukazał się w roku przejścia Autorki na emeryturę. W ramach tej edycji Winklowska opracowała także *Listy 1897-1944* Irzykowskiego (Kraków 1999).

Rozszerzając krąg poszukiwań biograficznych, związanych z osobą Boya-Żeleńskiego, napisała jego biografię pt. *Nad Wisłą i nad Sekwaną* (Warszawa 1998), wkrótce też książkę o życiu osobistym pisarza pt. *Boyowie. Zofia i Tadeusz Żeleńscy* (Kraków 2001).

Niezależnie od prac autorskich, które mają wartość fundamentalnych opracowań dokumentacyjnych, w latach 1965-2015 zajmowała się edytorstwem naukowym; wydała (wspólnie z Januszem Szpotańskim) *Recenzje teatralne* K. Irzykowskiego (Warszawa 1965), *Listy* T. Boya-Żeleńskiego (Warszawa 1972), wybór *Obrachunki Boyowskie. Satyry, fraszki, pastisze oraz karykatury* (Warszawa 1975), tom wspomnień o Irzykowskim pt. *Klerk heroiczny* (Kraków 1976) oraz antologię tekstów, będących dramatycznym świadectwem ostatnich lat życia autora *Brązowników* pt. *Boy we Lwowie 1939-1941* (Warszawa 1992).

Efektom jej edytorskich pasji były też wydane w IBL dwie edycje *Listów* Narcyzy Żmichowskiej: opracowany wspólnie z Heleną Żytkowicz tom korespondencji Wandy Żeleńskiej ze Żmichowską pt. *Narcyssa i Wanda* (Warszawa 2007) i wydana samodzielnie korespondencja z Julią Baranowską pt. *Rozmowy z Julią* (Warszawa 2009); była to kontynuacja serii listów Żmichowskiej pod redakcją Stanisława Pigionia, opublikowanych we wrocławskim Ossolineum w latach 1957-1967.

Ostatnią Jej publikacją był wybór polemik, recenzji i wspomnień Boya pt. *Mity i zgrzyty* (Warszawa 2015), opracowany wspólnie z Janem Gondowiczem.

W związku z prowadzonymi pracami badawczymi wyjeżdżała na stypendia naukowe do Lwowa, Pragi, Berlina i Paryża.

Uroczym i dydaktycznie pożytecznym dla nieco młodszych odbiorców jej twórczości były oparte na wspomnieniach książeczki dla dzieci, pisane pierwotnie dla wnuków: *Dlaczego mój pies płacze?* (Warszawa 1982), *Tu był jej dom* (Warszawa 1985), *Śmieszne, makaron rośnie!* (Warszawa 1988) i *Kasia z Sałkowego domu* (Warszawa 1995).

Z żalem koleżanki i koledzy żegnali ją, gdy w 1987 odeszła na emeryturę, choć oczywiście nasze kontakty towarzyskie były nadal bardzo bliskie i częste – uwielbialiśmy Jej poczucie humoru, grzaliśmy się w aurze mądrości, ciepła i niezwyklej, empatycznej dobroci, którymi to cechami promieniowała. Była też dla nas wzorem dobrze zorganizowanej pracowitości i twórczego wykorzystania okresu emerytury, w czasie której tak wiele ważnych prac udało Jej się napisać i opublikować.

Krótko przed nagłą śmiercią miała spotkać się z koleżankami z Instytutu Sztuki, by nagrać wspomnienie o swojej zmarłej przed laty przyjaciółce, Marcie Fik. Tej obietnicy już nie zdążyła zrealizować. Zmarła 23 maja 2021 roku, pochowana została na Powązkach Wojskowych w rodzinnym grobie Libnerów.

Słowa kluczowe: Winklowska Barbara

Autor: Ewa Głębińska